

Till Klimat- och näringslivsdepartementet

Remiss - Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi - Remiss - Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi

Remissinstansen diarienummer: KN2024/02249

Övergripande kommentarer

Östersunds Kommun välkomnar ansatsen till att öka materialåtervinning och en mer cirkulär ekonomi. Syftet med promemorian är bra och särskilt att lagstiftningen ska förtydligas och förenklas. Vi anser dock att förslaget saknar väsentliga delar för att styra mot minskat resursuttag, ökad återvinning och återanvändning. Vi saknar exempelvis krav på de verksamheter som sätter produkter på marknaden samt incitament för verksamheter att agera avfallsförebyggande.

Motsvarande mål som finns för förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall behöver finnas även för annat avfall (verksamhetsavfall). Det är värt att påpeka att 40-60% av det avfall som lämnas till förbränning utgörs av verksamhetsavfall.

Östersunds Kommun stöder Avfall Sveriges svar på promemorian, där vi har tagit del av Preliminära synpunkter från Avfall Sverige daterat 24-12-20. Vårt svar med förtydliganden utgår från detta dokument. Vi vill särskilt framföra:

- Kraven på kommunerna att samla in produkter för återbruk och ge bort kostnadsfritt kommer inte minska nyinköp av produkter. Det är snarare ökade krav på de producenter som sätter produkterna på

marknaden som kan minska uppkomst av avfall. Exempelvis ökade krav på kvalitet, reparerbarhet och cirkulära affärsmodeller.

- Krav på ytterligare sortering för att möjliggöra materialåtervinning är i grunden bra men ställer höga krav på kommunen och kommer att driva upp kostnaderna kraftigt. Förslaget behöver utredas närmare och förtydligas vad det skulle innebära i praktiken.
- Vi konstaterar att det redan finns många krav som styr mot materialåtervinning men det följs inte upp tillräckligt. Vi är därför tveksamma att enbart fler krav ger effekt. De behöver också följas upp tillsammans med kraftfulla styrmedel.
- Östersunds kommun motsätter sig att 27 kap. 6 § andra stycket i Miljöbalken tas bort eftersom det är en viktig grund för kommunen att kunna säkerställa ett heltäckande finansiering av de avfallstjänster som kommunen är skyldig att erbjuda.
- Vi anser att kravet på kommunerna om att ta fram kommunala avfallsplaner bör ligga kvar, men att kraven på utformning och innehåll förenklas.

Kommentarer till specifika delar av remissen

Avsnitt 5.1 Avfallsproducenternas ansvar förtydligas

Östersunds Kommun tycker inte att förslaget på definition av avfallsproducent är bra. Den nuvarande definitionen med ”ursprunglig avfallsproducent” ska vara kvar. Annars försvåras möjligheten att spåra avfallet från källan samt möjligheten att kräva att ursprunglig avfallsproducent ansvarar för att avfallet genomgår en fullständig behandling. Detta kan drabba kommuner som Östersund som har en behandlingsanläggning.

Avsnitt 5.3 Förändringar i kommunens ansvar

Östersunds Kommun hade gärna sett att all detaljhandel omfattades av avregleringen, inte bara livsmedel. Vi anser att det är positivt att verksamheter får ansvara för sitt verksamhetsavfall. Det är däremot negativt att kommunen ska stå som garant, det innebär en ökad beredskap som resulterar i ökade kostnader. Kommunen har inte heller möjlighet vare sig resurs eller kompetens att utföra den föreslagna utvärderingen av om förutsättningarna har förändrats. Vi kan inte avgöra om privata aktörers ”*bristande utbud av tjänster för att samla in och behandla avfallet föreligger, transportavstånden för att hantera avfallet blir orimligt långa, eller tjänsten att samla in och behandla avfallet erbjuds med oskäliga avtalsvillkor*”.

Avsnitt 5.5 Modernisering av fastighetsinnehavarens avfallshantering

Östersunds Kommun tycker det är bra att det blir tydligt vad fastighetsinnehavaren får ta hand om på fastigheten, men anser att latrin bör ingå som fraktion för det som får komposteras på fastigheten.

Avsnitt 6.2 Förändringar av länsstyrelsen och kommunens tillsynsansvar på avfallsområdet.

Generellt anser Östersunds Kommun (Samhällsbyggnad, miljö och hälsa) att kapitel 6.2 är otydligt och att det är svårt att bilda sig en uppfattning av vad förslaget innebär i sin helhet. Vidare kan det konstateras att det är viktigt att gränserna mellan tillsynsmyndigheterna är tydliga samt att berörda delar i Miljöprövningsförordningen och Miljötillsynsförordningen stämmer överens med föreslagen ändring.

Under rubriken ”Skälen för förslaget” beskrivs att kommunen ska ha kvar tillsynsansvaret för anmälningsskyldiga verksamheter och U-verksamheter. Av den nya paragrafen 2 kap 31 § punkt 7 som presenteras i ”Kapitel 1.7 Förslag till förordning om ändring i miljötillsynsförordningen (2011:13)” kan det dock tolkas som att kommunen inte längre ska ha tillsynsansvar för anmälningsskyldiga verksamheter. Detta bör ses över så att det som anges i paragrafen stämmer överens med beskrivningen av ändringen och skälen för förslaget.

Östersunds Kommun (Samhällsbyggnad, miljö och hälsa) delar inte Klimat- och näringslivsdepartementets bedömning att kommunens roll som utförare sammanblandas med kommunens roll som tillsynsmyndighet vilket skulle medföra att det är problematiskt att bedriva tillsyn på kommunala verksamheter. Däremot kan det finnas fördelar med att delar av tillsynen över kommunens avfallshantering flyttas över till länsstyrelsen om tillsynen på området får större utrymme.

Avsnitt 8.1 Insamlingssystem för återanvändning

Östersunds Kommun stödjer Avfall Sveriges yttrande på det här avsnittet, se Preliminära synpunkter från Avfall Sverige daterat 24-12-20 punkt 4.3.1.

Östersunds kommun tycker att ansatsen för ett minskat resursuttag och ökat återbruk är bra men som förslaget nu är utformat ser inte Östersunds kommun att det kommer att leda till detta. Det är redan idag lätt att lämna ifrån sig produkter för återbruk tex via ideella organisationer och utbudet av begagnat är enormt. Det finns ingen koppling mellan utbud på andrahandsmarknaden och minskade nyinköp. Förslaget styr därför inte mot ett minskat resursuttag.

Kommunerna har redan idag ett ansvar för att verka för återanvändning av det avfall som samlas in. Det är dessutom vanligt med att kommuner samarbetar med aktörer inom ramen för det ansvaret. Ett uppdrag att samla in produkter som inte är

avfall och lämna ut dem kostnadsfritt bör inte ingå i kommunernas ansvar. Det riskerar att slå sönder och försvåra för befintliga aktörer inom andrahandsmarknaden. Den kostnadsfria aspekten riskerar en osund konkurrens.

Ur Preliminära synpunkter från Avfall Sverige:

”Produkter som är återanvändbara ska fortsätta cirkulera i samhället, gärna frivilligt mellan privatpersoner och genom ideell eller kommersiell andrahandsverksamhet eller genom att producenterna och butikerna själva tar tillbaka materialet. På sikt, när produkter är producerade i enlighet med kommande ekodesignkrav, bör det dessutom ligga i producenternas intresse att återta sina produkter, något som bör beaktas redan nu när nya system och vanor ska utvecklas. Producenterna kommer att behöva kunskap om vilka produkter som fungerar eller inte på en marknad för återanvändning. Denna kunskap går förlorad om kommunerna ska ansvara för insamlingen och hanteringen av produkter.”

Avsnitt 8.2 Utsortering av avfall

Östersunds Kommun tycker det är bra i grunden med att öka utsorteringen av avfall för det ökar möjligheten till återvinning men det behöver tydliggöras på vilken detaljnivå utsortering ska ske. Kraven bör läggas på en rimlig nivå som går att genomföras i praktiken.

Avsnitt 8.3 Fastighetsnära insamling

Östersunds Kommun tycker det är bra att det blir enhetligt och samma servicegrad för de olika avfallsslagen.

Avsnitt 8.4 Enhetliga undantag från krav på fastighetsnära insamling

Östersunds Kommun tycker det är bra att det finns möjlighet till undantag och att de blir enhetliga. Det bör förtydligas eller justeras så att det blir tydligt hur de platser som inte är glest befolkade eller isolerade men har mer än 400 m till anvisad plats ska hanteras.

Avsnitt 8.8 Undantag från kravet på att skilja förpackningar från sitt innehåll

Östersunds Kommun tycker det är bra att det blir enhetligt och samma servicegrad för de olika avfallsslagen.

Avsnitt 8.9 Krav på ytterligare sortering för att möjliggöra materialåtervinning.

Östersunds Kommun tycker inte förslaget är tillräckligt bra utformat utan behöver utredas närmare och förtydligas. Så som förslaget nu är utformat så kommer det att innebära alltför stora ekonomiska konsekvenser för kommunen. Vi håller med Avfall Sverige om att det inte är rimligt med ett generellt krav på att allt avfall ska sorteras ytterligare.

Avsnitt 8.13 Ett förbud att deponera restavfall införs

Östersunds Kommun tycker det är otydligt vad förslaget innebär. Begreppet restavfall används otydligt i förslaget. Det är bättre att förtydliga vad som är tillåtet att deponera.

Avsnitt 9.1 Den nationella avfallsplanen

Östersunds Kommun tycker det är positivt att den nationella avfallsplanen ska beslutas av regeringen.

Avsnitt 9.3 Kraven på en kommunal avfallsplan tas bort

Östersunds Kommun tycker att förslaget om avskaffande av kommunala avfallsplanen är dåligt. Med förslaget försvinner ett viktigt politiskt styrdokument som möjliggör att kommunens hela verksamhet får krav på sig att vidta åtgärder samt förebyggande av avfall i hela kommunen. Om kravet tas bort finns en stor risk att många kommuner kommer att nedprioritera den strategiska och långsiktiga avfallsplaneringen. Det är viktigt att kravet på kommunal avfallsplan finns kvar för att möjliggöra kommunens arbete att förebygga avfall och öka den cirkulära ekonomin, det som hela lagförslaget syftar till.

En förenkling av kraven på innehåll och utformning av kommunala avfallsplaner är dock önskvärt.

Avsnitt 10.2 Kommunala mål om nedskräpning

Östersunds kommun (Samhällsbyggnad, miljö- och hälsa) anser att förslaget om egna mål är bra eftersom det kommer kunna bidra till att nedskräpningsfrågor får högre prioritet i kommunen samt att det kan förenkla arbetet med förebyggande åtgärder.

Avsnitt 12.1 Kommunens bemyndigande om avfallsavgift

Östersunds Kommun tycker att förslaget att ersätta taxa med föreskrift är dåligt. Det skulle innebära att föreskrifterna behöver ställas ut och därmed samrådas med allmänheten varje år, utöver att beslutas av kommunfullmäktige. Behåll begreppet taxa. Behåll även möjligheten att ta ut en taxa för att säkerställa alla avgiftsuttag som inte hade kunnat förutses, andra stycket i 27 kap. 6§ i miljöbalken.

Avsnitt 12.2 Krav på redovisning om kommunens avfallshantering

Östersunds Kommun tycker att förslaget om att ”särredovisa” kostnaderna för avfallshantering är bra.

Avsnitt 15 Ikraftträdande-och övergångsbestämmelser

Östersunds Kommun tycker att det är alltför kort tid för att förslaget ska kunna träda i kraft till den 1 januari 2026.

ÖSTERSUNDS KOMMUN

Teknisk förvaltning

Yttrandet skickas till Klimat- och näringslivsdepartementet via e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se med kopia till kn.cks@regeringskansliet.se